

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף פד

משנה: מי שמת, והניח אשה (= שתובעת כתובתה) ובעל חוב ויורשים, והיה למת פקדון או מְלִיָּה ביד אחרים (= שהפקיד או הלווה מטלטלין למישהו אחר), לדעת רבי טרפון יתנו את הפיקדון או המלוה לכושל שבהם, כלומר לחלש שבהם. ביאור: הדין הוא שמטלטלין של יתומים לא משתעבדים לבעל חוב וכתובה, ולכאורה כיון שהיתומים ירשו את המטלטלין של אביהם הרי שהם היו צריכים לגבות את הפיקדון או המלוה, אלא שכיון שהמטלטלין האלו לא באו לידי היורשים אומר רבי טרפון שמי שהכי חלש דהיינו האשה או הבעל חוב הוא יגבה את הפיקדון או את המלוה ולא היורשים. ויבואר בגמרא מיהו ה'כושל' שבהם.

ולדעת רבי עקיבא - לא ינתנו לכושל שבהם לפי שלא מרחמים בדין, אלא ינתנו ליורשים, לפי שכל מי שבא לגבות את חובו מנכסי היתומים צריך להישבע וא"כ על האשה והבעל חוב להישבע, וכל זמן שלא נשבעו אין להם רשות בנכסי היתומים שהרי אנו לא יודעים האם המת היה חייב להם או לא, ולכן בשעה שהאב מת כבר זכו בנכסיו היתומים שהם היורשים, שהם יורשים ללא שבועה, וא"כ המטלטלין הנ"ל כבר ברשותם ואין האשה או הבעל חוב יכולים לגבותם.

הניח פירות תלושין מן הקרקע: מי שמת והניח פירות תלושין מן הקרקע, ועדיין לא באו הפירות לרשות היתומים, כל הקודם לתפוס אותם זכה בהם, לפי שהיתומים עדיין לא זכו בהם (כשיטת רבי טרפון לעיל).

זכתה אשה יותר מכתובתה: אם האשה קדמה ותפסה את הפירות הנ"ל אבל תפסה יותר ממה שמגיע לה בכתובתה, וכן אם הבעל חוב תפס יותר ממה שמגיע לו בחובו, מה יעשו עם המותר? לדעת רבי טרפון - המותר ינתן לכושל שבהם, וזהו מי שמחזיק בידו שטר (האשה עם שטר כתובה או הבעל חוב עם שטר החוב). ביאור: אם האשה תפסה יותר ממה שמגיע לה יתנו את המותר לבעל חוב, ואם הבעל חוב תפס יותר

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ממה שמגיע לו יתנו את המותר לאשה, לפי שאם יתנו את המותר ליתומים שוב לא יוכלו להוציא מהם ולתת לבעל חוב או האשה.

גמרא: מדוע המשנה כתבה גם מקרה של מלוה וגם מקרה של פקדון? (= 'והיה לו פקדון או מלוה').

מְלוּה להוצאה נתנה: לווה לא מחזיר את מה שלוה, כגון אדם שלוה מעות מחברו אינו מחזיר לו את אותם מעות אלא מעות אחרים, ואת המעות שלוה הוא מוציא אותם כלומר משתמש בהם, והיה מקום לומר שרק בְּמְלוּה אמר רבי טרפון שינתנו לכושל שבהם, לפי שהמעות עצמם שהאב הלווה לא נמצאים ברשות היתומים, שהרי האב הלווה אותם כדי שהלווה יוציא אותם, אבל פקדון נמצא בעין כלומר החפץ שהאב הפקיד נמצא אצל מי ששומר עליו ועליו להחזיר את אותו החפץ, והיה מקום לחשוב שבפקדון רבי טרפון מודה שינתן ליורשים, שהרי מיד כשאביהם מת הם זכו בו, לכן המשנה כתבה פיקדון להשמיע לנו שרבי טרפון חולק גם בזה.

ואם היה כתוב רק פקדון היה מקום לומר שרק בה רבי עקיבא חולק וסובר שינתן ליורשים לפי שהוא נמצא בעין, אבל בְּמְלוּה שלא נמצא בעין אולי הוא מודה שינתן לכושל, לכן המשנה כתבה מְלוּה להשמיע לנו שרבי עקיבא גם בזה.

לכושל שבראיה: למי שזמן השטר שלו מאוחר ולא יכול לגבות מקרקעות המת שנמכרו לפני הזמן של השטר (= אי אפשר לגבות חוב מקרקעות שנמכרו לפני שהשטר נכתב, שהרי הקרקע עדיין לא השתעבדה לחוב).

לכתובת אשה: האשה נקראת 'כושל', לפי שאין דרכה לחזר אחר נכסי המת ולברר היכן יש לו קרקע שממנה תוכל לגבות את כתובתה. והיא קודמת לבעל חוב **משום חינא**, כלומר כדי שימצאו האנשים חן בעיני הנשים וירצו הנשים להינשא להם, שהנשים לא ידאגו שמא יפסידו את כתובתן.

והוא כשר: כלומר כך הדבר כשר והגון לעשות.

*

ורבי עקיבא מאי איריא: הרי רבי עקיבא לשיטתו אמור לסבור שהיורשים זוכים בכל הפירות, ומדוע הוא אומר שרק במותר הם זוכים?

הגמרא מתרצת: בגלל שרבי טרפון לשיטתו דיבר רק על המותר, גם רבי עקיבא דיבר רק על המותר אפילו שבאמת לדעתו היורשים זוכים בכל הפירות.

ורבי עקיבא תפיסה לא מהניא כלל: האם לדעת רבי עקיבא לא מועילה תפיסה במטלטלים בשום מצב?

הגמרא מתרצת: אם הבעל חוב תפס את המטלטלים בחיים של האב מועילה תפיסה. (ודוקא אם תפס לאחר מיתה סובר רבי עקיבא שהתפיסה לא מועילה, משום שהבעל חוב צריך להישבע כשהוא בא להיפרע מנכסי יתומים וממילא היורשים שאינם צריכים שבועה קדמו זכו לפניו).

ולרבי טרפון דמנחי היכא: לדעת רבי טרפון שמועילה תפיסה בפירות התלושים שהשאיר האב, היכן צריכים להיות מונחים הפירות בשעת מיתת האב, שהרי בודאי אם השאיר האב את הפירות בביתו זכו בהם היורשים מיד במיתתו?

לדעת רב ושמואל מונחים ברשות הרבים, ומכיון שרה"ר הוא מקום שלא מועיל לעשות בו 'קנין משיכה' לא זכו היורשים בפירות. אבל אם הם היו מונחים בסימטא (= קרן זזית של רה"ר שאנשים העושים עסקים בשוק הולכים לדבר שם בישוב הדעת ומועילה בה קנין משיכה) זכו בהם היורשים. [ואפילו שהיורשים לא עשו קנין בסימטא הם זכו בפירות, מכיון שהיורשים זוכים ברשות הממונית' של האב, וכל מה שמונח במקום שהוא לא הפקר (כגון סימטא) נחשב ברשות הממונית שלהם. -'חברותא!].

לדעת רבי יוחנן וריש לקיש אפילו אם היו מונחים בסימטא ובא הבעל חוב או האישה ותפסו את הפירות הם זוכים בהם, משום שהפירות לא נחשבים ברשות היורשים.

דון דייני כרבי טרפון: היה מעשה שבעל חוב תפס מטלטלין לאחר מיתת האב, והבית דין פסקו שהוא זכה בהם כדעת רבי טרפון, אך ריש לקיש ביטל את הפסק דין כי הוא סובר כרבי עקיבא. **אמר לו רבי יוחנן:** וכי עשית את דעתו של רבי עקיבא כדאורייתא? דהיינו אמנם לכתחילה עלינו לפסוק כרבי עקיבא אבל בדיעבד לא נחזיר את הדין.

דמר סבר 'טעה בדבר משנה': ואף הטועה בכלל שקבעו האמוראים ש'הלכה כרבי עקיבא מחבירו' (- החולק עליו) נחשב ל'טעה בדבר משנה' וממילא הדין חוזר.

מר סבר הלכה כרבי עקיבא מחבירו ולא מרבו: זו דעתו של רבי יוחנן, ומכיון שרבי טרפון היה רבו של רבי עקיבא הלכה כרבי טרפון. אבל ריש לקיש סבר הלכה כרבי עקיבא אפילו מרבו ולכן זה נחשב 'טעה בדבר משנה' והוא החזיר את הדין.

(המשך בדף הבא ↓)

מר סבר הלכה: 'הלכה' גמורה ולכן מחזירים את הדין, אבל מר סבר 'מטין' כלומר רק מורים כך לכתחילה אבל לא מחזירים את הדין.

קריביה דרבי יוחנן: קרוביו של רבי יוחנן תפסו פרה של יתומים שהיתה מונחת בסימטא, הם באו לשאול את רבי יוחנן והוא אמר להם שהם עשו טוב, כי לשיטתו הלכה כרבי טרפון [נב]. רבי יוחנן אמר להם 'שפיר תפסתוה' משמע שסובר כן לכתחילה, וזה מתאים לפי האיבעית אימא הנ"ל שלדעת רבי יוחנן הלכה כרבי עקיבא מחבירו ולא מרבו ורבי טרפון היה רבו]. לאחר מכן הם שאלו את ריש לקיש והוא אמר להם תחזירו אותה ליורשים, כי הוא סבר הלכה כרבי עקיבא. הלכו שוב לרבי יוחנן וסיפרו לו את הוראתו של ריש לקיש. אמר להם רבי יוחנן מה אעשה שאדם ששקול כמותי חולק עלי.

ההוא בקרא דיתמי: מעשה ב'שומר בהמות' של יתומים, שבא בעל חוב של המת לביתו של השומר ותפס משם שור אחד. מכיון שהלכה כרבי עקיבא לא מועילה תפיסה במטלטלים של היתומים. אלא שהבעל חוב טען 'תפסתי את השור עוד בחיי האב' ורבי עקיבא מודה בזה שמועילה תפיסה כנ"ל, ואילו השומר טען 'הוא תפס אותו לאחר מיתה'. אמר רב נחמן לשומר: יש לך עדים שהוא תפס לך את השור? אמר לו: לא. אמר רבי נחמן: אם כן יש לו 'מיגו' שיכל לטעון 'קניתי את השור הזה' והיה נאמן כי 'חזקה מה שתחת יד אדם שלו' ולכן הוא נאמן גם על טענתו שתפס אותו מחיים.

גודרות: צאן אין למחזיק בהם 'חזקה' שהם שלו, משום שדרך ללכת ממקום למקום ושמה הוא תפס אותם שלא ברשות (כי כל 'חזקה' היא משום שאדם שומר על הרכוש שלו ולכן 'חזקה תחת יד אדם שלו הוא'). וממילא גם השור הזה שהבעל חוב מחזיק בו אין לו חזקה בו?

הגמרא מתרצת: שור אינו דומה לצאן, מכיון שהוא נמסר לרועה השומר עליו שלא ילך סתם ממקום למקום, ולכן יש חזקה למחזיק בו שהוא שלו.

דבי נשיאה: אנשי בית הנשיא תפסו שפחה של יתומים שהיתה בסימטא. הרבנים אמרו להם טוב עשיתם שתפסתם אותה, משום שעבד דינו כמטלטלין (-תוס'). אמר להם רבי אבהו וכי בגלל שהם אנשי בית הנשיא אתם מחניפים להם? והרי הלכה כרבי עקיבא אפילו בדיעבד, שהרי ריש לקיש החזיר את הדין כנ"ל.